

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	Stredná odborná škola Pruské, Pruské 294
4. Názov projektu	Industry 4.0-prepojenie teórie s praxou
5. Kód projektu ITMS2014+	312010AIN7
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Mgr.Janka Hajdúchová
8. Školský polrok	2020/2021
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	http://www.sospruske.sk/prepojenie-teorie-s-praxou/pedagogicky-klub-citelskej-gramotnosti-a-kritickeho-myslenia.html?page_id=10540

10.

Úvod:

Členovia klubu sa na jednotlivých stretnutiach venovali týmito témam:

1. Aktualizácia maturitných zadání podľa cieľových požiadaviek.
2. Príprava nástrojov formatívneho hodnotenia.
3. Diskusia pred implementáciou formatívneho hodnotenia na vyučovacích hodinách.
4. Interpretácia literárneho textu.
5. Etapy čitateľských zručností.
6. Čítanie s porozumením, analýza vybraných textov.
7. Tvorba úloh na porozumenie literárneho textu, hľadanie riešení.
8. Tvorba úloh na porozumenie neliterárneho textu, hľadanie riešení.
9. Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov s prihliadnutím na výsledky medzinárodných meraní.
10. Vyhodnotenie práce pedagogického klubu a aktualizácia cieľov.

Stručná anotácia

Tím Čitateľského klubu tvorili v 2. polroku školského roka 2020/2021 títo učitelia našej školy:
Mgr. Janka Hajdúchová – vyučujúca predmet slovenský jazyk a občiansky náuka,
Mgr. Margita Košútová - vyučujúca predmet slovenský jazyk a nemecký jazyk,
Mgr. Mária Jurkechová - vyučujúca predmet slovenský jazyk a dejepis,

Mgr. Monika Vaníková - vyučujúca predmet anglický jazyk
Ing. Jana Kučerová - vyučujúca odborné predmety,
Ing. Ivana Kirdová - vyučujúca odborné predmety a chémia

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- Práca s odbornými zdrojmi.
- Najnovšie metódy, techniky a prístupy v identifikácii problémov s nedostatočnou úrovňou čitateľskej gramotnosti.
- Deskriptory úrovne kvalifikácie a voľba vhodných metód rozvoja čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia.
- Analýza argumentov.
- Efektívne metódy a stratégie rozvoja čitateľskej gramotnosti.
- Praktické cvičenia k čítaniu s porozumením informatívnych textov.
- Best Practice.

Kľúčové slová

Čitateľská gramotnosť, kritické myslenie, metódy, inovácie, Best Practice, analýza.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu.

V 2. polroku školského roka 2020/2021 sa činnosť pedagogického klubu zamerala na efektívnosť osvojovania si kľúčových kompetencií v rámci predmetov slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, dejepis, chémia, občianska náuka a odborné predmety. V prvom rade sa upriamila pozornosť na rôzne metódy a formy rozvíjajúce čítanie s porozumením a formovanie literárneho a estetického vkusu žiakov. Priblížili sme si stratégie a metódy formatívneho i sumatívneho hodnotenia žiakov. Hľadali ďalšie možnosti ako zlepšiť túto kompetenciu žiakov. Nedostatok záujmu zo strany žiakov o klasický umelecký text, zhoršenie čítania, slovnej zásoby a čitateľskej gramotnosti priamo súvisia s celkovým znížením vzdelanostnej úrovne a zhoršením výsledkov žiakov z viacerých predmetoch.

Jadro:

Popis témy/problém

Čítanie a čitateľská gramotnosť tvoria nevyhnutný predpoklad na rozvíjanie kľúčových kompetencií, predovšetkým kompetencie k učeniu sa a čoraz viac sa využívajú ako nástroj na dosiahnutie ďalších cieľov v pracovnom i osobnom živote. Čítanie trénuje a cibí lineárne, postupné, sekvenčné myslenie, ako aj sústredenosť a koncentráciu. Vytvára u ľudí návyk a spôsobilosti, ktoré tvoria základ tvorivého myslenia, obohacujú ich vlastnú životnú filozofiu a zdokonaľujú ich schopnosť riešiť a zvládať osobné problémy na základe otvoreného myslenia, ktoré nie je uzavreté v nemenných obsahoch. Formulované inými slovami: nedostatočná, nevyzretá čitateľská (a informačná) gramotnosť vedie v konečnom dôsledku k vážnym problémom pri štúdiu, ako aj pri uplatňovaní nárokov na trhu práce. Mládež sa stáva tzv. funkčne či sekundárne negramotnou, čo môže vyústiť nielen ku zníženiu vzdelanosti a konkurencieschopnosti spoločnosti, resp. štátu, ale následne tiež k ohrozeniu demokracie (ľudia sú napríklad viac ovplyvňovaní manipuláciou, reklamou či populistickými kampaňami).

Pojem čitateľská gramotnosť bol zavedený medzinárodnými štúdiami gramotnosti PIRLS a PISA. Pri čitateľskej gramotnosti sa hlavný dôraz kladie na funkčný charakter čítania za účelom rýchleho

získavania a efektívneho spracovania informácií. Čitateľská gramotnosť sa prelína s ďalšími oblasťami gramotnosti (prírodovedná, matematická, informačná, finančná, sociálna a ďalšie), preto je jej rozvoj veľmi dôležitý pri osvojovaní zručností, rozvíjaní schopností a pri získavaní vedomostí v ďalších vzdelávacích oblastiach.

Cieľom práce pedagógov bolo získať nové informácie, tvorba pracovných listov, prezentácií, ktoré budú k dispozícii pre všetkých pedagógov, s cieľom zvýšiť čitateľskú gramotnosť našich žiakov prostredníctvom inovatívnych a aktivizujúcich metód, rôznych úloh zameraných na prácu s textom, ale aj pracovné listy zamerané na rôzne inovatívne metódy hodnotenia žiakov.

Členovia klubu pri svojej práci využívali publikácie

Nadežda Kašiarová: Čitateľská gramotnosť na vyučovaní SJL,

Jana Kababíková: Využívanie súvislých a nesúvislých textov v čítaní s porozumením,

E. Lapčáková: Čitateľská gramotnosť v školskej praxi SŠ,

A. Húsková: Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v ZŠ a SŠ a mnoho ďalších zdrojov, v ktorých čerpali inšpiráciu pri vypracovaní pracovných listov, prezentácií. Na základe analýzy týchto zdrojov, členovia klubu hľadali námety pre svoju ďalšiu prácu s akýmkoľvek textom. Členovia klubu si na stretnutiach vymieňali vzájomné skúsenosti v oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti v predmetoch SJL, AJ, NJ, DEJ, OBN, odborné predmety. Tým, že v tomto prípade ide o predmety, ktorých súčasťou je aj výučba literatúry, dokázali členovia klubu nájsť vhodných autorov, texty i témy využiteľné vo všetkých menovaných predmetoch. Zhodli sa na tom, že je dôležité to, aby naši žiaci dokázali vedomosti získané na určitom predmete aplikovať v druhom predmete.

Na stretnutiach sa členovia venovali aj podstate pojmu interpretácia literárneho textu. V literárnovednom pojmovom chápaní znamená interpretácia literárneho diela výklad diela alebo jeho časti (textu, úryvku), pričom cieľom tohto výkladu je pochopiť a vyjadriť zmysel diela, jeho posolstvo. Členovia klubu dospeli k záveru, že schopnosť čítať a rozvíjanie čitateľských zručností tvoria základ kritického čítania, formujú kritického čitateľa a jeho schopnosť adekvátne interpretovať prečítaný text. Členovia klubu sa zaoberali prípravou vhodných nástrojov formatívneho hodnotenia. Členovia klubu sa zhodli na tom, že procesy skúšania a hodnotenia sú veľmi rôznorodé. Za zložité považujú vytváranie nástrojov merania kvality, ktoré by boli čo najpresnejšie a najobjektívnejšie. Hodnotenie a klasifikácia ovplyvňujú rôzne faktory v živote žiaka, napríklad výber povolania, ale i jeho sebavedomie. Meranie výkonov žiaka sa nerealizuje v ideálnych podmienkach, preto sa často stáva subjektívnym. Okrem toho venovali veľkú pozornosť tvorbe pracovných listov na rozvoj čitateľských zručností žiakov pri práci s neliterárnym nesúvislým textom, ktoré robia žiakom značné ťažkosti. Klub čitateľskej gramotnosti splnil svoj cieľ, aj napriek tomu, že väčšiu časť školského roka sa konal dištančnou formou. Členovia klubu vytvorili množstvo materiálu, ktorý je možné využívať s menšími úpravami v rôznych predmetoch. Čitateľská gramotnosť je komplexný súbor čitateľských zručností, pomocou ktorého sa dá rozvíjať schopnosť človeka učiť sa učiť, preto sa rozvoju tejto kompetencie u žiakov musí na školách stále venovať veľká pozornosť.

Záver:

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

Zhrnutie v oblasti inovatívne metódy diagnostiky vstupnej úrovne:

Čitateľská gramotnosť je v zmysle Záverov Európskej rady o strategickom rámci európskej spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy („ET 2020“) definovaná ako „súhrnná schopnosť porozumieť formám písaného jazyka, tieto formy používať a premýšľať o nich s cieľom dosiahnuť osobné a sociálne naplnenie.

Metodické odporúčanie pre elimináciu najčastejších nedostatkov–vstupná diagnostika

- Pedagogická verejnosť často vníma čitateľskú gramotnosť len ako súčasť predmetu materinský jazyk a literatúra.
- Stereotypy vo vzdelávaní –zameranosť na obsah a na nižšie kognitívne funkcie a pretrvávajúce dominantné postavenie učiteľa pri sprostredkúvaní obsahu.
- Obmedzené využívanie rozmanitých učebných a informačných zdrojov.
- Nízka frekvencia práce s nesúvislými textami. Slabá schopnosť súčasného vzdelávacieho systému eliminovať a kompenzovať rozdiely medzi žiakmi, ktoré sú dané odlišnou úrovňou podnetnosti ich domáceho zázemia.
- Čitateľská gramotnosť sa nerozvíja prierezovo vo všetkých predmetoch, absentujú kvalitné podporné nástroje pre učiteľov (učebnice, metodiky, webový portál, poradenská činnosť).
- Absencia povinnej literatúry v školských knižniciach v predmete slovenský jazyk a literatúra.

Ohrozenia/riziká:

Čoraz viac žiakov a dospelých osôb má problém so základnými jazykovými zručnosťami, ako je napríklad slovná zásoba a jazyková vybavenosť. Ide pritom o nevyhnutný základ pre vývoj vyšších úrovní čitateľskej gramotnosti. Nedostatočné povedomie širokej verejnosti o význame čitateľskej gramotnosti pre sebarealizáciu jednotlivca a život v spoločnosti.

- Existencia fenoménu bibliofóbie alebo tzv. a-gramotnosti u žiakov a mládeže. Ide o rozhodnutie nečítať napriek schopnosti čítať –trvalá ľahostajnosť voči knihám a čítaniu, čo predstavuje úplne nový postoj ku knihám, ktoré predstavujú základnú zásobáreň civilizácie. Zmena voľného času a záujmov žiakov/mládeže/dospelých.
- Chýba vôľa k námahe, cviku, sebadisciplíne, ktorá by účinne kontrolovala vôľu k pohodliu. Žiaci/mládež nepoužívajú internet iba na vyhľadávanie informácií, či dokonca na učenie sa.

Odporúčanie:

- Zapracovanie strategických cieľov školy týkajúcich sa rozvíjania čitateľskej gramotnosti do školských vzdelávacích programov.
- Zvýšenie počtu realizátorov programov zameraných na čitateľskú gramotnosť.
- Zabezpečiť žiakom prístup ku knihám a vytvoriť podmienky na čítanie.
- Organizovanie aktivít a projektov mimo formálneho vzdelávania.
- Revitalizácia školských knižníc, modernizovanie a dopĺňanie knižničného fondu.
- Príprava podporných textov a podpora nákupu kníh do školských knižníc pre jednotlivé predmety a všetky stupne vzdelávania.

Zhrnutie v oblasti metód rozvoja a kľúčových bodov čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia, práca so zdrojmi:

Účastníci zasadnutia PK vytvorili kľúčové body rozvoja čitateľskej gramotnosti na SOŠ a kriticky diskutovali o návrhoch odborných zdrojoch literatúry. Účastníci zasadnutia si uvedomujú, že čítanie a čitateľská gramotnosť a kritické myslenie tvoria nevyhnutný predpoklad na rozvíjanie kľúčových kompetencií, predovšetkým kompetencie k učeniu sa, a čoraz viac sa vyššia úroveň čitateľskej gramotnosti využíva ako výhoda, nástroj na dosiahnutie ďalších cieľov v pracovnom i osobnom živote. Nedostatočná, nevyzretá čitateľská gramotnosť vedie v konečnom dôsledku k vážnym problémom pri štúdiu, ako aj pri uplatňovaní nárokov na trhu práce u absolventov strednej odbornej školy. Študenti sa stávajú tzv. funkčne či sekundárne negramotní, čo môže vyústiť nielen ku zníženiu

vzdelanosti a konkurencieschopnosti spoločnosti, resp. štátu, ale následne tiež k ohrozeniu demokracie (ľudia sú napríklad viac ovplyvňovaní manipuláciou, reklamou či populistickými kampaňami).

Zhrnutie v oblasti inovatívnych metód a prístupov k podpore čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia, práca s textom:

Odporúčame zaradiť do výučby:

- tréning komunikačných zručností pre uplatnenie sa na trhu práce,
- asertivita, základné asertívne techniky,
- trh práce, práca s informáciami,
- sebapoznávanie a sebaaprezentácia,
- kompetenčné portfólio –čitateľská gramotnosť v pozícii kľúčovej gramotnosti.

Na základe diskusie sme zostavili prehľad niekoľkých metód, ktoré slúžia na rozvoj čítania s porozumením. Prvým krokom je zatriedenie metód. Význam triedenia metód spočíva okrem iného aj v tom, že pomáhajú v efektívnej príprave na vyučovanie. Vyučovacie metódy sa rozdeľujú podľa viacerých hľadísk. Zhodujeme sa na veľkom význame inovatívnych metód. Z klasických vyučovacích metód sa zameriavame najmä na prácu s textom. Metóda práce s textom sa radí medzi slovné vyučovacie metódy, ktoré sa zakladajú na spracovávaní informácií z textu a orientujú sa predovšetkým na čítanie s porozumením a to vo všetkých stupňoch vzdelávania. Implementovali sme, v rámci OPS, metódu práce s textom – skladanie textu.

Je to metóda skupinovej práce, ktorá okrem iného zvyšuje schopnosť kooperácie a zlepšuje klímu triedy, čo je veľmi dôležitý aspekt ďalšej motivácie žiakov. Na základe diskusií a zdieľania odborných skúseností sme vytvorili prehľad kľúčových prístupov, techník a metód na rozvoj čítania s porozumením. Aktívne vyučovanie je založené na uvedomelej činnosti žiakov. Každý žiak má však svoj špecifický spôsob prijímania a spracovania informácií, ktorý sa označuje ako učebný štýl. Učebný štýl žiaka sa mení a vyvíja na základe jeho osobnostných vlastností ako aj jeho prístupu k vyučovaciemu procesu. Preto je potrebné vytvárať a používať také vyučovacie metódy, ktoré žiakovi umožnia učiť sa čo najlepšie, najľahšie a čo najviac. Zvoliť vhodné učebné aktivity v závislosti od učebných štýlov je pre aktívne vyučovanie veľmi dôležité, pretože môžu učenie žiaka buď posúvať dopredu, alebo brzdiť jeho vzdelávanie.

Metóda INSERT:

Ide o prepracovaný variant práce s textom. Pomocou metódy INSERT sa zaznamenávajú hlavné myšlienky a jedná sa o značkovanie textu, v ktorom si žiaci označujú informácie podľa presne zadáných znakov:

- √ -známe myšlienky –
 - + -nové informácie získané z textu
 - myšlienky, s ktorými nesúhlasí
 - ? –údaje, ktorým nerozumie, prípadne sa chce dozvedieť viac.
- Učiteľ si môže zvoliť aj viac znakov, ktoré si spolu so žiakmi dohodnú.

Metóda cinquain (päťlístok):

Učí žiakov zručnosti zhrnúť informácie, zachytiť myšlienky, pocity a presvedčenia do niekoľkých slov. Výslednou formou je „báseň“, ktorá opisuje alebo reflektuje tému. Slovo cinquain pochádza z francúzštiny a znamená päť, čiže je to päťveršová báseň, ktorá môže slúžiť tiež ako prostriedok na hodnotenie žiakovho porozumenia alebo tvorivého písania na vlastné vyjadrenie sa k téme. Žiaci pri nej dodržiavajú určitú štruktúru písania:

1. riadok: jedno podstatné meno,
2. riadok: dve prídavné mená (alebo sa pýtame aký? aká?),
3. riadok: tri slovesá (v našom prípade použitie otázky čo robí?),
4. riadok: štyri slová, ktoré majú vzťah k prvému riadku,
5. riadok: synonymum podstatného mena.

Metóda pyramída:

Sa dá využiť ako metóda práce vo dvojiciach, individuálne alebo v rámci skupinovej práce. Veľmi dobre sa pre ňu tvoria praktické cvičenia. Učiteľ najprv prezentuje žiakom, že odborný text ma určitú vnútornú štruktúru, ktorá sa podobá pyramíde. Je vhodné použiť napr. odborný text z učebnice odborných predmetov apod.. Článok mám nadpis, podnadpis, stĺpčky majú nadpisy, sú používané rôzne typy písma a možno sú v texte aj citácie. Žiaci si na základe tejto metódy osvojujú schopnosť zaradzovať časti podľa dôležitosti a tým rozvíjajú svoju kompetenciu čítania s porozumením.

Best Practice Názov aktivity: Hľadáme prácu..

Cieľ:

- Efektívna práca s informáciami, vyhľadávanie, vyhodnotenie a ďalšia aplikácia.
- Formulovanie vlastných priorít.
- Zodpovedné prijatie rozhodnutia na základe získaných informácií.
- Kompetencie, ktoré touto aktivitou rozvíjame.
- Komunikačné zručnosti, žiaci sa učia vyjadrovať a formulovať svoje myšlienky a postoje, aplikujú pravidlá efektívnej diskusie, zvažujú výhody a nevýhody jednotlivých pracovných pozícií.
- Osobnostné asociálne kompetencie, žiaci pracujú v tíme, učia sa správnej technike seba prezentácie, prijímajú rozhodnutia o voľbe pracovnej pozície.
- Kompetencie potrebné k riešeniu problémových situácií, žiaci si hľadajú a prijímajú svoju tímovú rolu. Prehľbujú svoje schopnosti v oblasti hľadania súvislosti medzi objektmi.
- Schopnosť učiť sa učiť, žiaci pracujú s informáciami, vyhodnocujú dôveryhodnosť zdrojov.

Úloha učiteľa:

- Je nápomocný pri rozlíšení kladných a záporných charakteristík informačných zdrojov.
- Poskytuje odborné poradenstvo na vyžiadanie, venuje sa žiakom individuálne.
- Prezentuje vlastné príklady z praxe.

Každý spôsob hľadania má svoje výhody aj nevýhody;—Stanovte si priority pri hľadaní zamestnania (dochádzanie do práce alebo práca v mieste bydliska, som ochotný učiť sa nové veci alebo mám v súčasnosti málo času na ďalšie vzdelávanie apod.). Najefektívnejší spôsob hľadania práce predstavuje kombináciu z uvedených spôsobov. V procese vyhodnotenia ponúk je potrebné myslieť kriticky a overovať si zdroje, z ktorých informácie čerpáme.

Odporúčame pokračovať v uvedených OPS, a naďalej zdieľať Best Practice

Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov

Členom klubu odporúčame:

- Zakomponovať vyhotovené materiály do výchovnovzdelávacieho procesu (podľa časovej následnosti v tematickom výchovno-vzdelávacom pláne).
- Členovia klubu poskytnú po implementácii pripravených materiálov ostatným členom spätnú väzbu.
- Členom klubu odporúčame preferovať moderné vyučovacie metódy, ktoré majú aktivizujúci vplyv na žiaka a viac využívať inovatívne prístupy, ktoré majú motivujúci charakter a rozvíjajú tvorivosť a samostatnosť v myslení, ako aj tímovú spoluprácu.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Mgr. Janka Hajdúchová	
12. Dátum	29. júna 2021	
13. Podpis	Ochrana osobných údajov	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Jozef Hudec	
15. Dátum	30.júna 2021	
16. Podpis	Ochrana osobných údajov	